

בנין יעקב

• על פרשת השבוע •

ההלכות של קרבן תודה מכריחים להודות לה' בתוך רבים

והקריב על זבח התודה ארבעה מיני לחם, חלות, ורקיין, ורבוכה, שלשה מיני מצה, וכתוב על חלת לחם חמץ וגו', וכל מין ומין עשר חלות.

היוצא לנו מדברי רש"י, שיש שתי חילוקים בין קרבן תודה לשאר קרבן שלמים: א) קרבן שלמים נאכל לשני ימים ולילה אחד, ואילו קרבן תודה אינו נאכל אלא ליום ולילה. ב) קרבן שלמים אינו טעון לחמים, ואילו קרבן תודה טעון ארבעה מיני לחמים, מכל מין עשרה, וביחד הם ארבעים לחמים, והחידוש הוא שחלק מהלחמים צריכים להיות לחם חמץ.

הטעם שהקרבן תודה אינו נאכל לשני ימים ולילה כמו שאר קרבנות שלמים

ויש להבין מהו הענין בזה, למה באמת נשתנה קרבן תודה מכל שאר סוגי השלמים, שניתן זמן בריווח לבעלים לאכול הבשר, שני ימים ולילה אחד,

בפרשתן כתוב פרשת קרבן תודה (ז), 'אם על תודה יקריבנו והקריב על זבח התודה חלות מצות בלולות בשמן ורקיין מצות משוחים בשמן וסלת מורבכת חלות בלולות בשמן. על חלת לחם חמץ יקריב קרבנו על זבח תודת שלמיו. והקריב ממנו אחד מכל קרבן תרומה לה' וגו'. ובשר זבח תודת שלמיו ביום קרבנו יאכל לא יניח ממנו עד בוקר'.

ופירש"י, אם על תודה יקריבנו - אם על דבר הודאה על נס שנעשה לו, כגון יורדי הים, והולכי מדברות, וחבושי בית האסורים, וחולה שנתרפא, שהם צריכין להודות, שכתוב בהן (תהלים קז, כא-כב) 'יודו' לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם - ויזבחו זבחי 'תודה'.

אם על אחת מאלה נדר שלמים הללו, שלמי תודה הן, וטעונות לחם האמור בענין, ואינן נאכלין אלא ליום ולילה.

ואינם טעונים שום סוג לחם, לא חמץ ולא מצה.

וביותר יש להבין, איך יתכן שדוקא קרבן תודה הטעונה כל כך הרבה לחמים, מכל מקום לא ניתן זמן לאוכלו רק ביום אחד ולילה אחת. הרי הסברא נותנת להיפך, היות וצריכים לאכול בקרבן תודה הרבה יותר משאר קרבנות שלמים, אי לכך היה צריך להיות זמן אכילת הקרבן תודה ולחמיה יותר ארוך מזמן אכילת השלמים, ולא להיפך, זמן קצר יותר.

ומבאר האברבנאל ועוד ראשונים, דהנה כתיב (תהלים קט, ל), **אודה ה' מאד בפי ובתוך רבים אהללנו**, ורואים מזה שכשהאדם זוכה לישועה, והוא רוצה להודות להשי"ת על זה, צריך שיהיה ההודאה בתוך רבים - **'ובתוך רבים אהללנו'**, כדי שיפרסם לציבור הנאספים את הנס שעשה לו ה', ויתעוררו הרבים להודות ולהלל לשמו יתברך.

ולכן הגביל ה' את זמן אכילת התודה ליום ולילה בלבד, כדי שכשיתבונן בעל השלמי תודה, ששלמיו וחלותיו אינם נאכלים אלא ליום ולילה עד חצות, יהיה מוכרח להזמין על שלמי תודתו את אחיו ואוהביו ומיודעיו לאכול ולשמוח עמו, כי הרי לבדו לא יוכל לאכול הכל בתוך זמן קצר כזה, ובעל כרחו יבואו הבשר והלחמים לידי נותר

חלילה. ולכן בהכרח יצטרך להזמין אליו רבים ממיודעיו וקרוביו לאכול ביחד אתו, כדי שלא יתבייש מחר כשיראו הכל שהוא שורף חלק גדול מקרבנו ולחמיו, ויבינו מזה שלא הזמין את חבריו לאכול אתו, לכן באו לידי נותר, ויהיה ללעג ולקלס בפי כולם.

וכיון שיזמין את כולם לאכול עמו, ישאלו זה את זה על מה היה תודתו, והוא יגיד להם הנסים והנפלאות שעשה עמו השם, שהיה חולה ונתרפא, או שזכה לצאת מבית האסורים וכדומה, ומיד יפתחו כולם את פיהם בהלל ושבח להשי"ת על גודל חסדיו שעשה עם האיש הזה, ויתקיים כראוי הכתוב **'ובתוך רבים אהללנו'**, **'וירוממוהו בקהל עם ובמושב זקנים יהללוהו'** (תהלים קז, לב).

מה שאין כן אם היו השלמי תודה נאכלים כשאר השלמים, לשני ימים ולילה אחד, לא היה בעל הקרבן מזמין שום אדם, כי בתוך הזמן של שני ימים ולילה אחד, היה לו מספיק לאכול הכל לבדו.

הארבעים לחמים הם כנגד העשרים ליטרא בשר של הקרבן

והנה אם קרבן התודה היה רק בשר כמו בשאר שלמים, עדיין היה נמנע מלהזמין את ידידיו לאכול עמו, כי אין

בשר עם שני לחמים, נמצא שהוצרכו לו ארבעים לחמים עבור אכילת העשרים ליטרות בשר של הכבש, ואכן כך היה מספר לחמי התודה, ארבעים לחמים. וכיון שיהיה לו לחם בשפע כנגד כל הבשר, לא ימנע עצמו מלהזמין את כל ידידיו וקרוביו, מאחר שיש לו סעודה שלימה ומוכנת עבורם, וכך יודה את ה' בתוך רבים.

זה הדרך להזמין אנשים לאכול בשר לבד, רק דוקא ביחד עם לחם, והוא יחוס על ממונו ליתן להם גם לחם רב על חשבוננו. ולכן ציוה ה' שהלחם יהיה חלק מקרבן התודה, ושיצטרך להביא ארבעים לחמים, וכך יהיה לו לחם רב מספיק כנגד כל הבשר.

דהנה הכבש הבינוני הוא בערך עשרים ליטרות בשר, והדרך הוא לאכול ליטרא

תכלית וטעם הבריאה - להודות להלל ולשבח את יוצרינו

תפלת הרבים, זהו שיהיה לבני אדם מקום, יתקבצו ויודו לאל שבראם והמציאם, ויפרסמו זה ויאמרו לפניו בריותיך אנחנו.

וכן אומרים בזמירות שבת (זמר ברוך ה'), "ברוך הוא אלקינו שבראנו לכבודו - להללו ולשבחו ולספר הודו", הרי מפורש להדיא, שזהו הטעם היחיד למה בראנו ה', כדי 'להללו ולשבחו ולספר הודו'.

ובאמת הוא פסוק מפורש בתהלים (ל, י), 'מה בצע בדמי ברדתי אל שחת היודך עפר', דוד המלך אמר להשי"ת, איזה ריווח יהיה לך מזה שאני ימות, וכי יוכל העפר להודות לך. ורואים מזה,

והנה הגם שנתבאר בדברי רש"י, שהקרבן תודה מובא על ידי ארבעה שצריכים להודות, יורדי הים, הולכי מדברות, חולה שנתרפא, חבוש שיצא מבית האסורים. אך באמת כל אחד מישראל חייב תמיד להודות להשי"ת על כל חסדיו שהוא גומל אתו, וזהו תכלית וטעם הבריאה, כדי שכלל ישראל יודו להשי"ת ברבים.

וכלשונו הידוע של הרמב"ן (שמות יג, טז), "שאין לנו טעם אחר ביצירה הראשונה, ואין אֵל עליון חפץ בתחתונים, מלבד שידע האדם ויודה לאלקיו שבראו. וכוונת רוממות הקול בתפלות וכוונת בתי הכנסיות וזכות

שהריווח היחידי שיש כביכול להשי"ת מזה שהאדם חי, הוא מה שהוא מודה ומהלל להשי"ת.

מדיני הקרבן תודה

יש לנו ללמוד כללי ההודאה לה'

והיות שזהו סיבת ותכלית היותינו בעולם, כדי להודות ולהלל ולשבח לבוראינו, ממילא יש לנו ללמוד בעיון רב הלכות ההודאה, איך להודות ובאיזה אופן להודות. והמקור להלכות הודאה בתורה, הוא פרשת קרבן תודה הכתוב בפרשתן, משם אנו יכולים ללמוד כל הפרטים והאופנים איך צריכים להודות לה'.

וכבר נתבאר שבקרבן תודה רואים שרצון ה' הוא, שההודאה יהיה בתוך רבים, ובאמצעות סעודה שעושים עבור הרבים - בתוך רבים אהללנו, (תהלים קיא, א) אודה ה' בכל לבב בסוד ישרים ועדה.

אמנם באמת יש לנו ללמוד עוד אופני ההודאה מקרבן תודה, מזה שאנו רואים שהשי"ת ציוה להביא ארבעה סוגים אחרים של לחמים, ולא ציוה להביא את כל הארבעים חלות מסוג לחם אחד. ועוד רואים, שהשי"ת ציוה לחלק את כל סוג לחם לעשרה לחמים קטנים, ולא ציוה להביא ארבעה סוגי לחמים גדולים. מכל זה אנו רואים,

שצריכים לפזר ולפרר את ההודאה לחלקים רבים.

ונרמז בזה כלל ויסוד גדול בענין ההודאה, שלא מספיק להודות לה' באופן כללי, "אני מודה לה' על זה שנתן לי חיים, דירה, בנים, וממון". רק כמו שהיו צריכים לחלק את הארבעה סוגי לחמים, כל סוג לעשרה לחמים קטנים, כך צריכים לחלק את ארבעה סוגי ההודאה הנ"ל להרבה חלקים קטנים, ולפרט בפיו הודאה מפורטת על כל פרט ופרט.

ולמשל, כשהוא מודה לה' על זה שנתן לו חיים, לא יאמר את זה בדרך כלל, "מודה אני לפניך ה' אלקי שנתת בי נשמה וחיות". רק יתן הודאה מפורטת על כל פרט ופרט הנכלל בחייו, ויאמר כך, מודה אני לפניך ה' אלקי שנתת לי ראש, שנתת לי מח ושכל, שנתת לי עינים לראות, שנתת לי אזנים לשמוע, וכן על זה הדרך ימשיך להודות לה' בפרטות על כל איבר ואיבר מרמ"ח אבריו, ועל כל גיד וגיד משס"ה גידיו.

יש להודות לה'

על כל איבר ואיבר בפרטות

וזהו מה שאומרים בתפילת נשמת, 'על כן אברים שפלגת בנו, ורוח ונשמה שנפחת באפינו, ולשון אשר שמת בפינו, הן הם, יודו ויברכו וישבחו ויפארו

לפרטי פרטים, ולהודות בנפרד על כל איבר ואיבר שנתן לנו ה'. נמצא שאכן האיברים שפלגת בנו, הן הם יודו וישבחו, כי על ידי האיברים אנו יכולים לחלק את ההודאה, להודות על כל הפרטי פרטים שנתן לנו ה', על כל איבר ואיבר של הרמ"ח אברים¹.

לימוד מהתפילה לגבי ההודאה שצריכים לפרש ולפרט בפה כל פרטי התפילה וההודאה

והוא כמו לגבי התפילה, שמצינו שצריכים לפרט בפה את כל חלקי התפילה שהוא רוצה להתפלל לפני ה'. וכמו שדרשו בזוהר הק' מנוסח תפילתו של יעקב אבינו, (בראשית לב, יב) 'הצילני נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אנכי אותך

וישוררו וירוממו ויעריצו ויקדישו וימליכו, את שמך מלכנו תמיד'. והנה בשלמא מה שאומרים 'זרוח ונשמה שנפחת באפינו' מובן, כי לולי הנשמה לא היה לנו חיות, ולא היה שייך להודות,² וכן מה שאומרים 'ולשון אשר שמת בפינו', גם כן מובן, כי לולי הפה והלשון לא היה שייך להודות.

אך יש להבין מהו זה שאומרים 'על כן אברים שפלגת בנו', 'הן הם יודו וישבחו', וכי משבחים את ה' עם כל האיברים, עם אצבעות הידים והרגלים, וכי משבחים את ה' עם החוטים. רק הכוונה בזה, שדרך ההודאה צריך להיות באופן של 'פלגת' שהוא לשון 'חלוקה'³, להורות שצריכים לחלק ולפרר את ההודאה

א. וכמו כן עיקר ההודאה צריך שיגיע מפנימיות לבו ונשמתו דייקא, דכך לא יודה לה' מן השפה ולחוץ, רק יצא שאגה וצעקה מפנימיות לבו - מודה אני לפניך ה'. וכמו שאמר דוד המלך בתהלים (קג, א), לדוד ברכי 'נפשי' את ה' וכל 'קרבי' את שם קדשו, כשדוד המלך הודה לה', היה ההודאה על ידי הנפש הפנימי והקרביים הפנימיים, וכך זה היה הודאה עמוקה ואמיתית.

ב. וכמו שפירש"י בפרשת לך לך (בראשית טו, יא) ש'פלגיא' פירושו דבר שנחלק לחלקים רבים. ג. עיין בתורת חיים (ב"ק טז), 'לפי שהוא יתברך עושה חסד עם כל אדם בכל יום ובכל עת ובכל רגע, אלא שאין בעל הנס מכיר בניסיו, סבור עולם כמנהגו הוא נוהג, ואינו מרגיש שכל פסיעה ופסיעה וכל תנועה ותנועה וכל נשימה ונשימה הוא ממנו יתברך שמו, כמו שנאמר מה' מצעדי גבר כוננו, וכתוב, אשר בידו נפש כל חי ורוח כל בשר איש.

והיה מן הראוי שיודה האדם ויברך בכל עת ובכל רגע על כל פסיעה ותנועה ונשימה, כמו שאמרו חכמים כל הנשמה תהלל קה, על כל נשימה ונשימה חייב אדם להלל קה. וכל מי שאינו מעלה על לבו בכל רגע שהכל מאתו יתברך, אלא עולם כמנהגו נוהג, הרי הוא ככופר בו חס ושלוש. ולפי שהוא מן הנמנע שיעמוד אדם מן הבקר ועד הערב ויתן שבח והודאה על כל פסיעה ונשימה ותנועה, וכל שכן רוב בני העולם הולכים תמיד אחרי הבלי העולם הזה באסיפת ממון וכיוצא בזה, ואפילו הנהנה מן העולם הזה בלא ברכה והודאה אמרו חכמים דהוי כאילו מעל וגזל לכנסת ישראל, שנאמר לה' הארץ וגו'.

ולואת המציאו אנשי כנסת הגדולה תקנה, ויסדו לומר בכל תפלה ערב ובקר וצהרים ברכת הודאה, כדי שיכלול אדם בהודאה אחת את כל הנשימות וחסדים ונפלאות שהוא יתברך עושה עמו בכל רגע, ויוצא ידי חובת כולן בבת אחת בהודאה אחת.

פן יבוא והכני אם על בנים. וכתבו הזוהר הק' (ח"א קסט.) שמכאן אנו לומדים, שמי שמתפלל, צריך לפרש את דבריו כראוי, כמו שהתפלל יעקב אבינו:

'הצילני נא.' ואם תאמר כבר הצלתני מלבן, לכן הוסיף לפרט ואמר **'מיד אחי.'** ואם תאמר יש לי קרובים אחרים הנקראים **אחים**, לכן הוסיף ופירט **'מיד עשו.'** ואם תאמר, למה אני צריך להינצל ממנו, **'כי ירא אנכי אותו פן יבוא והכני.'**

ורואים מזה, שצריכים לפרש כראוי בתפילה כל הענין שמעיק עליו, ולא להסתיר הדבר ולומר, הרי בין כך יודע השי"ת כל הצטרפותי, רק צריכים לפרט ולפרש את התפילה כראוי.¹

כיוצא בזה בענין ההודאה, צריכים לפרט את ההודאה בפיו, להודות על

כל הפרטי פרטים הכלול בהמתנה שנתן לו ה'. ולמשל, כשהוא מודה לה' על הבנים אשר חנן לו, לא יודה בדרך כלל על זה שחנן לו ה' בבן, רק יודה על כל חסד וחסד שעשה לו ה' מיום לידת בנו ועד עתה, על זה שבנו נולד בשלום, ועל זה שבנו נושם ויש לו חיות; על זה שבנו כבר יודע לדבר, ועל זה שבנו כבר יכול ללכת לבד; על זה שבנו זוכה ללמוד תורה, ועל זה שהזמין לו ה' זיווג הגון לבנו; על זה שזכה לחתן את בנו, ועל זה שנולדו בנים ובנות לבנו. ועל זה הדרך יודה לה' על כל החסדים המרובים שעשה לו אצל כל בניו, מיום הוולד ועד עתה.

אין אנחנו מספיקים להודות

ועל פי זה מובן מה שאומרים עוד בתפילת נשמת, **'ואילו פינו מלא שירה**

ד. ידוע הסיפור, שפעם צעד עני דרך ארוכה על רגליו, עד שהרגיש שהוא כבר לא יכול להמשיך בהליכתו רגלית, הוא כבר תשוש לגמרי, ורגליו עייפות ונפוחות, לא נשאר לו שום ברירה כי אם להמשיך את הדרך על ידי רכיבה על החמור, כי כשל כח הסבל ואין לו כוח לצעוד ברגליו אפילו פסיעה אחת נוספת. ונעמד להתפלל לפני ה', וכך היה לשון תפילתו, רבונו של עולם תזמין לי 'חמור'. לא עבר אלא רגעים ספורים, עד שהבחין באדון חשוב הנוסע לידו על חמורו. האיש שמח מאד שנתקבלה תפילתו תיכף ומיד, והיה בטוח שבודאי יזמין אותו האדון לעלות על חמורו. אמנם מה מאד נכזבה תוחלתו, כשהאדון ציווה עליו במפגיע, היות שחמורו ילד כעת חמור קטן, לכן הוא מצווה עליו לישא על כתפיו את החמור הקטן שנולד עתה.

כמובן שהאיש לא היה לו ברירה, בעל כרחו נשא את החמור הקטן על כתפו, וזה הוסיף לו יגון רב על יגונו שהיה לו מקודם, לא זו בלבד שהוא צריך להמשיך את ההליכה עם רגליו העייפות והנפוחות, רק בנוסף הוא עוד צריך לסחוב חמור על כתפו.

כשהגיע לביתו הלך האיש להחכם וסיפר לו כל מה שאירע לו. אמר לו החכם, דבר גדול לימדת לנו בזה בהלכות תפילה, שהמתפלל צריך לפרט את תפילתו, ויאמר בפירושו, רבונו של עולם תזמין לי 'חמור לרכוב עליו'. לא כן אתה שהתפללת סתם שהשי"ת יזמין לך 'חמור', הזמין לך ה' 'חמור' כתפילתך, אך לא כרצונך 'לרכוב עליו', רק לשאת אותו על כתפך. ולכן מעתה תיזהר לפרט את תפילתך, לבקש בפה מלא כל מה שנצרך לך, ולא לסתום את התפילה בדברים סתומים.

כים, ולשוננו רנה כהמון גליו, ושפתותינו
שבח כמרחבי רקיע, ועינינו מאירות
כשמש וכירח, וידינו פרושות כנשרי
שמים, ורגלינו קלות כאילות, אין אנחנו
מספיקים להודות לך ה' אלהינו ואלהי
אבותינו, ולברך את שמך מלכנו.

והנה אם ההודאה לה' הוא בדרך
כלל, על זה שנתן לנו חיים, דירה,
בנים, וממון, אין מובן כלל למה אין
אנחנו מספיקים להודות, וכי אי אפשר
להספיק להודות לה' על כל החסדים
שעשה לנו ולאבותינו באופן כללי,
ברגע אחד.

רק רואים מזה שצריכים לפרט את
ההודאה, להודות על כל פרט ופרט,

על כל איבר ואיבר שנתן לו ה', על כל
בן ובן שנתן לו ה', ועל כל חסד הכרוך
עם כל בן ובן בכל עת ובכל שעה. ואכן
כשמודים לה' באופן זה, על כל חסד
וחסד שעשה לנו ה', ועל כל חסד וחסד
שעשה ה' לאבותינו ואבות אבותינו,
ועל כל חסד וחסד שעשה ה' ועתיד
לעשות לצאצאינו וצאצאי צאצאינו,
אזי באמת אי אפשר להספיק להודות
לה', גם אילו פינו מלא שירה כים
וכו'. שהרי צריכים בכל רגע להודות
ולהלל לה' על כל אלפי פרטי הטובות
והחסדים שעשה ועושה ויעשה לנו
השי"ת.

בעת הצרה גופא כבר יודה לה' על הישועה הקרובה לבוא

עוד לימוד וסעיף בהלכות ההודאה
אפשר ללמוד מקרבן תודה, מזה
שהארבעים לחמים לא באו כולם
ממצה, רק עשרה לחמים היו של חמץ.
בזה גם כן מרומז יסוד גדול בענין
ההודאה לה', שהיות וכל התכלית
והסיבה שאנו נמצאים בעולם, הוא
כדי להלל ולשבח לה', לכן יש לנו לנצל
כל רגע מימי חיינו עבור הודאה לה',

ולא לחכות עד שנראה את הישועה
בשלימות ורק אז להודות לה', רק גם
כשנמצאים עדיין בעת הצרה, ו'נחמץ'
לבנו בקרבנו, מתי יבוא כבר הישועה,
גם אז ראוי שכבר נביא עשרה לחמי
'חמץ' לקרבן תודה, עבור הישועה
שאנו בטוחים בה' שיזמין לנו בקרוב.
ויעשה חשבון לנפשו, הלוא אחר כך

לגמרי מצרתו, ויחשוב רק על הישועה העתידה לבוא עליו, כדי שההודאה יהיה בשלימות.

זהו הלימוד הנפלא בהלכות הודאה, שיש לנו ללמוד מהקרוב תודה, מזה שהביאו עשרה לחמי חמץ יחד עם השלשים לחמי מצה, לרמז שההודאה צריך להיות בשווה, בין עתה כשהוא כבר זכה לישועה, בחינת מצה, ובין בעבר כשהיה נמצא עדיין בעת הצרה, בחינת חמץ, כי היה לו להאמין שהכל לטובה, וכיון שהכל לטובתו אפילו הצרה גופא, ממילא יש לו להודות לה' על זה, ובפרט בכח זה שהוא מאמין

כשאזכה בעז"ה לישועה, אני לא יפסיק להודות לה' על זה, וכמה שאני רק יודה אני ירגיש שאין זה מספיק, לכן יש לי כבר מעכשיו להתחיל להודות לה' על הישועה שהוא עתיד להביא לי בקרוב.

וכמו שבשעת הישועה פורח מדעתו וזכרוננו כל ענין הצרה שהיה לו מקודם, ובמשך כל ימי חייו לא יזכור כלל מהצרה שהיה לו, רק יזכור תמיד את הישועה הגדולה שעשה לו ה'.¹ כך גם עתה כשהוא נמצא עדיין באמצע הצרה, מכל מקום בשעה שהוא מודה לה' על הישועה שהוא עתיד להביא עליו בקרוב, ברגעים האלו יסיח דעתו

ה. ולמשל בעלמא, כשהתינוק נולד אזי בשנה הראשונה והשניה לימי חייו, הוא מפריע בדרך קבע לאביו ולאמו מלשון במנוחה, על ידי צעקותיו ובכיותיו. והנה הגם שבשעת מעשה זה בודאי מפריע ומטריד להוריו, מכל מקום כשהילד גדל והולך ומתחילים לרוות נחת ממנו, פורח לגמרי מהזכרון של הוריו, הצער וההטרדה שנגרם להם מהילד הזה כשהיה תינוק, אף פעם לא עולה על זכרונם ענין הצער ההוא, רק תמיד הם משתעשעים בבנם בנחת רוח ותענוג אמיתי.

ו. עיין ב**חתם סופר** (תורת משה פרשת כי תשא) על הפסוק (שמות לג, כג) **וראית את אחורי ופני לא יראו**: "יש לומר על פי רמז, הנה אנו רואין כמה דברים סיבות מסיבות שונות הנעשים בארץ מתחת, אשר אנו מתמיהים למה עשה השי"ת ככה, אבל לאחר רבות הזמן אנו רואים ומבינים למפרע הכל כאשר לכל, כל הסיבות תכלית כוונתם כי כולם היו הכנות, כדי שיעשה דבר גדול כזה. וכאשר היה בנס פורים, הריגת ושת, ולקחת אסתר, וכל הסיבות שהסביבו לדבר הזה, והכל היה הכנה להצלת ישראל. אבל קודם שנעשה פתגם המלך, אין אנו מבינים, רק מאמינים כי בלי ספק לא דבר ריק הוא, רק ממנו טעם הדבר כמוס ונעלם. וזה האמונה טובה גדולה הוא לנו, כי מקבלין שכר על האמונה. וזה **'וראית את אחורי'**, לאחר שנעשה תכלית הדבר תראה ותבין למפרע מה שהיה ומה שנעשה, אבל **'לפני לא יראו'**, קודם עשיית הדבר, לא יראו ולא יבינו תכליתו, וזה **'ופני לא יראו'**.

וכיוצא בזה מבאר **החתם סופר** עוד הלשון שאומרים בשעת סיום מסכת מכות, הדרך עלך אלו הן הלוקין, וסליקא לן מסכת מכות. דהנה מטבע הדברים כשנותנים לאדם איזה טובה, הוא יודע מיד שזה טוב, ואפילו כשבא עליו לא עלינו מאורע לא טוב, כבר אמרו חז"ל במסכת חולין (י:), אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה. והיינו שהכל על פי גזירת המלך, ומפי עליון לא תצא הרעות, כי אם טובות.

ועל כרחק שמה שאנחנו חושבים בתחילה שהם רעות, הוא רק מפני שאנחנו כסילים ולא מבינים,

הוא נמצא במצב של צרה, המייסרו ומכאיבו עד מאד, ואיך יתכן לו להודות לה' בשעה קשה זו."

עצתו הוא שיתבונן במה שאמרו **חז"ל** (פסחים נ.), 'לא כעולם הזה העולם הבא, העולם הזה, על בשורות טובות אומר ברוך הטוב והמטיב, ועל בשורות רעות אומר ברוך דיין האמת. לעולם הבא, כולו הטוב והמטיב'. ומבואר בזה, שלעולם הבא בודאי יוכל כל איש מישראל לומר למפרע על כל צרותיו שהיו לו בעבר בעת הגלות, 'הטוב והמטיב', כי אז יתגלה הטוב הגנוז שהיה נסתר ונעלם בכל צער וצוקה, וישיגו שבאמת היה כל הצרות ישועות גדולות, וכיון שיראו את זה בחוש,

ובוטח בה' שישועתו קרובה לבוא¹, זה גורם לו להודות כבר מעתה להשי"ת בלב שלם על הישועה העתידה.

ולכן כשזוכה בפועל לישועה, והוא מביא שלשים לחמי מצה, להודות לה' על הישועה, הוא מביא יחד עם זה גם עשרה לחמי חמץ, להורות שבאמת הוא כבר היה מוכן להביא הקרבן הודאה הזאת אפילו בעת הצרה גופא.

כשיתבונן שלעתיד יברך 'הטוב והמטיב' על צרתו, יתחזק כבר מעתה להודות לה' בכל מצב

ומי שמרגיש שזהו דרגה גבוהה ביותר עבורו, להודות לה' על הישועה בטרם שנולדה ובאה, שהרי סוף סוף כעת

אך באמת אפילו מכה שאדם מקבל, הוא בעצמו טובה גדולה עבור האדם. ואכן לאחר זמן כשמביטים לאחור, כבר מבינים למפרע איך שהכל היה לטובה.

וזה הפירוש, הדרן עלך אלו הן הלוקין, כשמסתכלים לאחור על כל ההלקאות שקיבלו, **וסליקא לן מסכת מכות**, אז רואים למפרע שזה כלל לא היה מכות כי אם טובות, ורק בשעת מעשה זה היה נראה לנו כרעה. אך באמת צריכים להיות חכם הרואה את הנולד, להבין ולהאמין אפילו בשעת הצרה והמכה שהכל חסדים וטובות, ועוד יגיע זמן שיראה ויבין למפרע איך שהכל היו חסדים גמורים. ז. כי הצרה גופא מוכיח שעתיד לבוא עליו ישועה גדולה, כמו שכתב **הקדושת לוי** (פרשת ויחי), 'דכבר פירשנו (דרושים לפורים ד"ה לבאר מאמר חכמינו) בפסוק **'כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך'** (שמות טו, כו), דידוע מאמר חכמינו ז"ל (מגילה יג:) השם יתברך מקדים רפואה למכה, וכוונתו בהצרה רק בשביל הישועה שישלח אחר כך. וזהו **'כל המחלה'** לשון פעולה, כלומר הפעולה והכוונת החולי **'אשר שמתי במצרים'**, **'לא אשים עליך'**, כי אצלך כוונת **'כי אני ה' רופאך'**, רק בשביל הרפואה והישועה שאחר כך.

וזהו בצרת איש ישראל חס ושלום החסדים קודם, כי כוונתו בהצרה על החסדים שמקודם, רק על ידי החולי, האדם נעשה כלי לקבל השפע. כדרך בני אדם כשרוצין לעשות מכלי קטן כלי גדול צריכה שבירה, כן השם יתברך ברוך הוא רוצה להשפיע להאדם, וצריך שיהא ביכולתו שיהיה יותר גדול, גלל כן שלח לו צרה או חולי חס ושלום, שזהו שבירת הכלי קטן, שאחר כך יהיה יותר גדול. ח. וכפתגם העולם, הגם שחצי הכוס מלא בכל טוב, מכל מקום חצי הכוס השני הריק והוא מחכה בכליון עינים שיתמלא, זה מפריע לו ליהנות מחצי הכוס המלא, רק כל כולו שקוע בצרתו על החצי השני הריק.

לכן כל איש מישראל אפילו מי שאינו בעל מדרגה כלל, יוכל לומר בלב שלם על כל הצרות שהיה לו בגלות, 'הטוב והמטיב'.

ואם כן אפילו עתה בעולם הזה, כשעדיין אינו רואה בחוש את הישועה הטמונה לו בתוך הצרה, רק עדיין הוא אומר על הצרה 'דיין האמת', מכל מקום כשיתבונן שלעתיד לבוא הוא עצמו יאמר על הצרה הזאת גופא 'הטוב והמטיב', בשעה שיראה בחוש את הטוב הטמון בו, דבר זה יתן לו מעתה כח ותעצומות, שיוכל להודות להשי"ת אפילו בשעת הצרה בלב שלם.

וזהו מה שאמרו **במשנה** (ברכות נד.), חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, והקשו **בגמרא** (שם ס:), איך אפשר לברך על הרעה 'כשם' שמברך על הטובה, והלוא הם שני ברכות נפרדות, על הרעה הוא אומר

ברוך דיין האמת, ואילו על הטובה הוא אומר הטוב והמטיב. ותירצו בגמרא, שכוונת המשנה לומר, שיש לקבל את הרעה בשמחה "כשם" שהוא מקבל את הטובה בשמחה.

וע"פ מה שנתבאר אפשר לפרש עוד, שכך הוא כוונת המשנה, 'חייב אדם לברך על הרעה', ואם תאמר איך יתכן לברך על הרעה, הרי יש לו צרה וצוקה, והוא מלא יגון ואנחה וצער מזה.

ונותנת לו המשנה עצה לזה, שיתבונן 'כשם שמברך על הטובה' - שלעתיד לבוא הוא הולך לברך על הצרה הזאת גופא 'הטוב והמטיב', ממש 'כשם' שהוא מברך עתה בעולם הזה על הטובה. ועי"ז יוכל לקבל את הצרה בשמחה, מאחר שהוא מאמין ובוטח, שעוד יבוא יום שיראה וישיג בעיני בשר, איך שהצרה הזאת שיש לו כעת, הוא באמת שמחה וטובה עבורו.

הקרבן פסח הוא בבחינת קרבן תודה,

והארבעה כוסות הם כנגד הארבעה שצריכים להודות

לחג הפסח, דהנה כבר כתב רבינו הגר"א זצוק"ל, שהארבעה כוסות בליל הסדר הם כנגד הארבעה שצריכים להודות ולהביא קרבן תודה.

והנה ברוב השנים חל פרשת צו בשבת הגדול, ובפרט בשנה זו, חל פרשת צו ממש בערב הפסח. ועל פי דברינו אפשר לבאר השייכות בין פרשת צו

גם יצאו מבית האסורים - מצרים, וגם נתרפאו מחוליים, וגם ירדו בים וניצלו, וגם הלכו במדבר וניצלו.

ביאור השאלה הראשונה ששואל הבן לאביו

ועל דרך זה כתב גם מרן החתם סופר זצוק"ל כמה פעמים (תורת משה פרשיות צו, אמור, הגדה של פסח), שהקרבן פסח הוא בבחינת קרבן תודה. ועפי"ז מבאר החתם סופר השאלה הראשונה ששואלים הבנים כליל פסח, מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות, שבכל הלילות אנו אוכלים חמץ ומצה, הלילה הזה כולו מצה. דהנה בפשטות אינו מובן השאלה כלל, שהרי כל ילד קטן יודע שבפסח יש איסור גמור לאכול חמץ, ונמצא ששום ילד לא היה שואל שאלה זו מעצמו, 'למה היום אין אוכלים חמץ', ואם כן מהו מהות השאלה 'הלילה הזה כולו מצה'.

ומבאר החתם סופר, דהנה בכל קרבן תודה מביאים ארבעה מיני לחמים, שלשה של מצה ואחד של חמץ, משא"כ בקרבן פסח הגם שהוא גם כן קרבן תודה להשי"ת על זה שהוציאנו ממצרים, מכל מקום אין מביאים בזה רק שלשה מצות כליל הסדר, בלי הלחם הרביעי שהוא חמץ.

ועל זה שואל הבן, מה נשתנה הלילה

כי אבותינו ביציאת מצרים היו גם יורדי הים - בקריעת ים סוף, וגם הולכי מדברות - בהליכתם במדבר במשך ארבעים שנה, וגם חבושי בית האסורים שיצאו ממאסרם, שהרי במצרים היו כלואים וחבושים בבית הסוהר הגדול ביותר, ועתה ביציאת מצרים יצאו חופשי משם. וגם היו חולים שנתרפאו, כי על ידי השיעבוד קשה בעבודת פרך, נעשו חולים וחלשים, ועתה ביציאת מצרים כשיצאו לחירות, התחילו להתרפא.

ולכן בכל שנה ושנה אנו חייבים להביא קרבן פסח, שהוא בבחינת קרבן תודה, כדי להודות להשי"ת על כל ארבעה הדברים שנתחייבו אבותינו ביציאתם ממצרים, להודות להשי"ת על כל זה ולהביא עליהם קרבן תודה. וכנגד זה תיקנו חז"ל הארבעה כוסות כליל הסדר, כנגד הארבעה דברים שאנו צריכים להודות להשי"ת עליהם.

והגם שמבואר ברש"י וברשב"ם (פסחים צט:) בשם המדרש, שטעם הארבעה כוסות, הם כנגד הארבעה לשונות גאולה האמורים בגלות מצרים, והוצאתי אתכם, והצלתי אתכם, וגאלתי אתכם, ולקחתי אתכם. אך באמת הטעם שאכן יש 'ארבעה' לשונות של גאולה הוא משום זה גופא, מפני שזכו אז אבותינו לארבעה מיני גאולה, כי

הזה, שבכל הלילות כשאנו מקריבין ואוכלים לחמי תודה, אנו אוכלין חמץ ומצה, שלשה לחמים של מצה ולחם אחד של חמץ, ואילו הלילה הזה אין מקריבים בהקרבת תודה לחם של חמץ, רק הוא כולו מצה.

והתשובה לשאלת הבן הוא, שרק כשמקריבים קרבן תודה בבית המקדש ברבים, אז יש להקריב גם לחם של חמץ, כדי שעי"ז יהיה ניכר שהוא קרבן תודה ולא שלמים, כי רק בקרבן תודה יש לחם חמץ. אבל הקרבן תודה שאוכלים בבתים כליל פסח, אין מביאים בזה רק מצות, ואילו את הלחם של חמץ משלימין בשבועות שהוא עצרת של פסח (רמב"ן ויקרא ל"ו), שאז מקריבים ברבים בבית המקדש שתי הלחם שהוא חמץ, והם תשלומין להקרבת פסח שאכלו רק שלשה מצות. ע"כ מהחתם סופר.

אבותינו במצרים לא השיגו שצריכים להודות להשי"ת אפילו בשעת הצרה והשיעבוד

ועל פי דברינו הנ"ל אפשר לבאר יותר, דהנה נתבאר שהטעם למה באמת בכל תודה מביאים גם לחם חמץ, הוא כדי להורות שאפילו כשנמצאים עדיין בעת הצרה, ו'נחמץ' לבנו בקרבנו, מתי יבוא כבר הישועה, גם אז ראוי שכבר נביא עשרה לחמי 'חמץ' לקרבן תודה, עבור

הישועה שאנו בטוחים בה' שיזמין לנו בקרוב.

ועל זה שואל הבן לאביו, מה נשתנה הלילה הזה שמביאים רק שלשה מצות, ואין מביאים גם לחם חמץ המורה שצריכים להודות להשי"ת אפילו בשעת הצרה גופא, בכח הבטחון בישועה הקרובה לבוא.

ומשיב לו אביו, 'עבדים היינו לפרעה במצרים', ומפני תוקף השיעבוד ועבודת הפרך, לא זכו אבותינו במצרים לדרגה נפלאה זו, להודות להשי"ת אפילו בשעת הצרה והשיעבוד גופא. וכמו שאמרו חז"ל במדרש (ש"ר כג, טו), עולי הים כל אחד ואחד מראה באצבעו ואומר זה אלי ואנוהו. אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל, בעולם הזה אמרתם לפני פעם אחת זה אלי, אבל לעתיד לבא אתם אומרים אותו דבר שני פעמים, שנאמר (ישעיה כה, ט) ואמר ביום ההוא "הנה אלקינו זה" קוינו לו ויושיענו "זה ה" קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו.

ומבאר מרן הכתב סופר כוונת המדרש, "כי בעת צאתם ממצרים, לא יכלו לומר הנה אלקינו זה קוינו לו, כי לא הגיעו לבטחון ואמונה שלימה, עד שראו בעינים שהושיעם ה', כדכתיב (שמות יד, ל-לא), ויושע ה' וכו', וירא ישראל וכו', ואחר כך ויאמינו בה', לכן לא אמרו רק זה אלי ואנוהו אלקי אבי וארוממנהו,

שהודו לו על שהפליא להושיע להם בזכות אבות.

אבל לעתיד שתהיה הגאולה על ידי תשובה, ונבטח בה, ובכל יום נחכה לו שיבוא הגואל ויגאל אותנו, אז נאמר הנה אלקינו זה קוינו לו ויושיענו זה ה' קוינו לו, שבשכר הקיווי ובטחון, נגילה ונשמחה בישועתו. עכלה"ק.

היום אנו שמחים כבר עם הגאולה אפילו עתה בעת הגלות

ולכן בליל הסדר אין אנו מביאים לחם של חמץ בקרבן תודה, המורה שצריכים להודות לה' אפילו בשעת הצרה, מפני שאבותינו במצרים לא זכו לזה, להודות לה' ולהקריב קרבן תודה אפילו בשעת הגלות והשיעבוד. וכבר כתב מרן החתם סופר (תורת משה פרשת בא), שאבותינו במצרים היו כשוגגים בזה, כי לא הבינו עמקי מחשבות ה', שהכל עושה ה' לטובתם, כדי ללבנם

ולצרפם על ידי העבודת פרך, שיהיו ראויים לקבלת התורה.

אך אנחנו לאחר שכבר ראינו במצרים ובמשך כל הדורות, שמכל הצרות והשיעבודים יצאו בסוף רק טובות וברכות, לכן למרות שגם אנחנו נמצאים עדיין בגלות ארוכה וקשה, מכל מקום יש לנו להבין מיד, שכל הצרות והרעות הכל עושה השי"ת רק לטובתינו, ולכן יש לנו כבר עתה להודות להשי"ת על הטובה והישועה שיצמח לבסוף מצרותינו וגלותינו.

וזהו כוונת המדרש הנ"ל, שלעתיד לבוא כבר נקווה ונודה לה' על הישועה והגאולה, אפילו בשעת הגלות גופא, וזהו 'זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו', שהיות ואנו מקווים כבר מעתה שהשי"ת יביא לנו את הגאולה, לכן כבר מעתה נגילה ונשמחה בישועתו.

עריכת ליל הסדר הוא כעין הקרבת קרבן תודה

ושהארבעה כוסות הם כנגד הארבעה שחייבים להודות ולהביא קרבן תודה,

והנה בנוסף למה שנתבאר שהקרבן פסח היה בבחינת קרבן תודה,

יהיה יותר טוב, כמו שאמרו (הגש"פ), כל המאריך לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח.

ומבואר ברמב"ם, שהתוצאה היוצא מסיפור יציאת מצרים הוא, "ובהודות לו יתברך על שגמלנו מחסדיו", שעל ידי ריבוי הסיפור נתעורר להודות להשי"ת על כל מה שגמלנו.

המגיד מביא בדייקא הפסוקים מפרשת כי תבוא, כדי שכל אחד יאמר פסוקי ההודאה של פרשת ביכורים בליל הסדר

ועפי"ז אפשר ליישב תמיהה נשגבה שמצינו בהגדה של פסח, דהנה המגיד מביא כמה פסוקים מפרשת כי תבוא (דברים כו, ה-ח), "ארמי אובד אבי וירד מצרימה ויגר שם במתי מעט ויהי שם לגוי גדול עצום ורב. וירעו אותנו המצרים ויענונו ויתנו עלינו עבודה קשה. ונצעק אל ה' אלקי אבותינו וישמע ה' את קולנו וירא את ענינו ואת עמלנו ואת לחצנו. ויוצאנו ה' ממצרים ביד חזקה ובזרוע נטויה ובמורא גדול ובאותות ובמופתים". והמגיד הולך ומפרט המקורות לכל מה שנאמר בפסוקים הללו, במתי מעט כמה שנאמר, גדול עצום כמה שנאמר, ורב כמה שנאמר וכו'.

והדבר תמוה ביותר, שהרי רוב המקורות שמביא המגיד הם מהפסוקים בפרשיות שמות-בא, ואם כן היה לו

אפשר לומר שכל עריכת ליל הסדר וסיפור יציאת מצרים, הוא בבחינת הקרבת קרבן תודה והודאה לה'.

דהנה באמת כבר נתקשו האחרונים (מנחת חינוך מ"ע כא ועוד), מה נשתנה הלילה הזה של פסח מכל הלילות, הרי בכל לילה מחוייבים להזכיר יציאת מצרים, ומהו מעלתו המיוחדת של ליל הסדר.

עיקר התכלית של סיפור יציאת מצרים הוא, שנתעורר מזה להודות לה' בבחינת קרבן תודה

וידוע שהחילוק הוא, שבכל לילה מחוייבים רק להזכיר בפה יציאת מצרים. משא"כ בליל פסח יש מצוה נוספת של 'סיפור' יציאת מצרים, ועיקר המצוה בזה, כדי שעל ידי הסיפור נתעורר להודות להשי"ת על כל הניסים שעשה לאבותינו במצרים, בבחינת קרבן תודה.

וכן אפשר לדייק בדברי הרמב"ם (ספר המצוות מצות עשה קנז), "שציונו לספר ביציאת מצרים בליל חמשה עשר בניסן בתחלת הלילה כפי צחות לשון המספר, וכל מה שיוסיף במאמר ויאריך הדברים בהגדלת מה שעשה לנו השם, ומה שעשו עמנו המצרים מעוול וחמס, ואיך לקח השם נקמתנו מהם, ובהודות לו יתברך על מה שגמלנו מחסדיו,

להביא לכתחילה להביא את הפסוקים הללו במקורם בחומש שמות. למה הרחיק המגיד ללכת עד פרשת כי תבוא והביא משם כמה פסוקים, ועל זה הוא טורח להביא מקורות לכל הנאמר שם, היה לו להביא מיד הפסוקים מחומש שמות שהוא לפני חומש דברים.

ועל פי דברינו אתי שפיר, כי היות שעיקר התכלית והתועלת בסיפור יציאת מצרים, הוא כדי שנתעורר להודות להשי"ת על כל הניסים והנפלאות, לכן הביא המגיד בדוקא הפסוקים בפרשת כי תבוא האמורים בפרשת ביכורים, שהמביא את הביכורים קורא פסוקים הללו להודות בכך את השי"ת, כמו שנאמר שם בתחילת הפסוקים (דברים כו, ג), **ואמרת אליו הגדתי היום לה' אלקיך, ופירש"י**, ואמרת אליו - שאינך כפוי טובה. לכן בליל הסדר כשעוסקים בבחינת הקרבת קרבן תודה והודאה להשי"ת, קבע המגיד שיקראו פרשת ביכורים, שהוא פסוקי הודאה להשי"ת על כל הניסים אשר גמלנו ביציאת מצרים.

אפילו החכמים והנבונים חייבים בסיפור יציאת מצרים, כדי שיתעוררו להודות לה'

ועפ"ז נוכל להבין עוד דברי המגיד, 'ואפילו כולנו חכמים כולנו נבונים כולנו זקנים כולנו יודעים את התורה מצוה

עלינו לספר ביציאת מצרים. ולכאורה אינו מובן, למה באמת יש מצוה אפילו על החכמים והנבונים והזקנים לספר ביציאת מצרים, הרי הם כבר יודעים היטב כל הסיפור, ומהו הענין לחזור ולספר כל שנה מחדש כל הסיפור.

וע"פ דברינו מובן, כי אכן אין באים כאן לספר דבר חדש שלא ידענו עד כה, רק עיקר התכלית הוא, שנתעורר להודות להשי"ת על כל הטובות והניסים, ולכן אפילו החכמים והנבונים והזקנים מחוייבים לספר כל שנה מחדש ביציאת מצרים ולהאריך בה יותר ויותר, כי בכל שנה צריכים להתעורר מחדש להודות להשי"ת על כל הניסים והנפלאות, ודייקא על ידי הסיפור יכולים להתעורר לזה.

הטעם למה בכל דור צריך כל אחד לראות את עצמו כאילו עתה יצא ממצרים

ועפ"ז מובן מה דאיתא **במשנה** (פסחים קטז:), **בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים**, שנאמר (שמות יג, ח), **והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים**.

והרמב"ם (הל' חמץ ומצה פ"ז ה"ו) מוסיף יותר, שכל אחד צריך להרגיש כאילו הוא יצא "עתה" ממצרים, וזה לשונו,

'בכל דור ודור חייב אדם להראות את עצמו כאילו הוא בעצמו יצא "עתה" משעבוד מצרים, שנאמר **ואותנו הוציא משם וגו'**, ועל דבר זה ציוה הקדוש ברוך הוא בתורה, **וזכרת כי עבד היית**, כלומר כאילו אתה בעצמך היית עבד ויצאת לחירות ונפדית.

ויש להבין מהו הענין שכל אחד מחוייב להרגיש בליל הסדר כאילו הוא עצמו יצא עתה ממצרים. וע"פ דברינו מובן, כי בליל הסדר צריך כל אחד להקריב בחינת קרבן תודה, ולהודות להשי"ת על כל הניסים והנפלאות. והנה כל עוד שאינו מרגיש כאילו הוא עצמו היה עבד במצרים והשי"ת הוציאו משם, ורק מספר סיפורים על גבי סיפורים על הניסים שהיו "בעבר" לאבותינו, לא יוכל להודות להשי"ת בשלימות, מאחר שאינו מרגיש בנפשו גודל הנס שעשה לנו ה'.

ולכן אומרת לנו המשנה, שלא די בעצם הסיפור יציאת מצרים, רק כל אחד צריך להרגיש כאילו הוא עצמו יצא עתה ממצרים, ונמצא שכל הסיפור שסיפר אינו סיפור ישן שהיה לפני אלפי שנים, רק זה עתה קרה סיפור זה, אצלי ממש. דוקא כשירגיש בנפשו כך, שהוא עצמו היה עד עתה עבד במצרים, והמצרים הריעו לו ועינו

אותו ונתנו עליו עבודה קשה, ופתאום נתגלה השי"ת במצרים וגאל אותו מהשיעבוד הקשה, והוציאו ממצרים, דייקא אז יוכל להקריב הקרבן תודה כראוי וכדת, בשלימות הגמור.

לפיכך אנחנו חייבים להודות

וזהו מה שאומרים בסיום כל הסיפור יציאת מצרים, **לפיכך אנחנו חייבים להודות להלל לשבח לפאר לרומם להדר לברך לעלה ולקלס למי שעשה לאבותינו ולנו את כל הנסים האלו**. היינו, שזהו התוצאה שצריך לצאת מכל הסיפור, שיתעורר וירגיש בנפשו שהוא מחוייב להודות ולהלל להשי"ת על כל הניסים, שעשה השי"ת לא רק לאבותינו, רק גם 'לנו', גם לי בעצמי, שהרי זה עתה יצאתי ממצרים. וכן אומרים אחר כך בנוסח הברכה, **'אשר גאלנו'**, ובנוסף לזה, **'וגאל את אבותינו ממצרים'**.

יעזור השי"ת, שנזכה למה שאומרים בהמשך נוסח הברכה, כן ה' אלקינו ואלקי אבותינו יגיענו למועדים ולרגלים אחרים הבאים לקראתנו לשלום, שמחים בבנין עירך, וששים בעבודתך, ונאכל שם מן הפסחים ומן הזבחים אשר יגיע דמם על קיר מזבחך לרצון ונודה לך שיר חדש על גאולתנו ועל פדות נפשנו.